

DOI 10.32782/2077-6594.3.1.2022.266023
УДК 001.891:614.1(477.42)'2016/2021

Шатило В.Й., Антонов О.В.,
Горай О.В., Косенко В.М., Поплавська С.Д.,
Сегедіна Я.П., Шоханов О.С., Хватова О.О.

Дослідження медико-демографічних процесів в Житомирській області на сучасному етапі (2016-2021 рр.)

Житомирський медичний інститут
Житомирської обласної ради, м. Житомир, Україна

Shatylo V.Y., Antonov O.V.,
Horai O.V., Kosenko V.M., Poplavska S.D.,
Sehedina Ya.P., Shokhanov O.S., Khvatova O.O.

Study of medical and demographic processes in the Zhytomyr region at the current stage (2016-2021)

Zhytomyr medical institute of Zhytomyr medical council,
Zhytomyr, Ukraine

dakalexusgtx3@gmail.com

Вступ

На даний період в Україні має місце загострення демографічної ситуації, котра характеризується зменшенням народжуваності, високими показниками смертності, що призводить до формування від'ємного показника природного приросту. Одночасно погіршується стан здоров'я населення з помітним зростанням первинної і загальної захворюваності [8,9,14].

За останніми дослідницькими даними в Україні лише 20% населення можна вважати здоровим, відповідно до інших досліджень, лише 5% населення є здоровими, а за даними соціологічних опитувань 15% населення, вважають себе здоровими. Здоров'я населення, як зазначають дослідники є найбільш складною комплексною проблемою сучасної науки [1].

Окрім, цього спостерігається стрімке поширення захворювань, що підтверджується показниками стану здоров'я населення України, адже хронічні хвороби є визначальними в структурі захворюваності й смертності населення та залежать в першу чергу від способу життя (СЖ) (розповсюдження пагубних звичок, неввічлива харчова поведінка, систематичні психоемоційні навантаження, умови праці та відпочинку, знижена або відсутня фізична активність населення тощо) [1,7].

Ситуація, що сьогодні спостерігається потребує вдосконалення шляхів та підходів не лише з боку медичної галузі, а й галузі громадського здоров'я. В даному випадку необхідно враховувати основні положення європейської політики «Здоров'я-2020» та стратегій Всесвітньої організації охорони здоров'я «Здоров'я для всіх» [2,4-6].

Метою Європейської політики «Здоров'я для всіх» є реалізація кожною людиною власного потенціалу здоров'я в повній мірі. Поняття «потенціал здоров'я» характеризує максимальний рівень здоров'я людини. Потенціал здоров'я, визначається здатністю піклуватися як про власне здоров'я, так і здоров'я оточуючих [4].

Г.О. Слабкий, С.В. Дудник, І.С. Миронюк та інші досліджували стан здоров'я населення та доступність медичної допомоги, рівень здоров'я населення,

демографічні процеси в Україні і констатують негативні тенденції здоров'я, демографії, проблеми в доступності якісних медичних послуг [9,10].

Дослідження динаміки стану здоров'я, народжуваності, смертності і природного руху населення є актуальною проблемою для пошуку шляхів зменшення депопуляції в окремих регіонах і в державі в цілому [10,11].

У дослідженні використано цінний досвід зарубіжних дослідників (Humphreys J., Dolea C., та ін.) щодо всебічного і глибокого вивчення проблеми і ролі системи охорони здоров'я у покращенні стану здоров'я населення [13-15].

Мета дослідження: Дослідити медико-демографічні процеси в Житомирській області. Визначити пріоритетні проблеми з метою формування комплексу заходів для досягнення позитивної динаміки, – зменшення захворюваності і смертності та підвищення народжуваності.

Матеріали та методи

Комплексне дослідження проводилося протягом 2016-2021 рр. Досягнення мети дослідження передбачали вивчення медико-демографічних проблем в Житомирській області з позиції системного підходу. Базою проведення наукового дослідження є опрацювання даних Державної служби статистики України, Головного управління статистики у Житомирській області, банку даних «Статистика населення України. Тематичні розділи».

Для проведення дослідження медико-демографічних процесів в Житомирській області відібрано та проаналізовано наступні групи показників:

- 1) чисельність населення (наявне та постійне населення), стать та тип поселення. Формування приросту (скорочення) чисельності населення;
- 2) міграційний рух населення та демографічне навантаження;
- 3) статеві-вікова структура населення;
- 4) середній вік населення та середня очікувана тривалість життя;

5) народжуваність, смертність населення, смертність немовлят (до 1 року) та природний приріст;

6) структура захворюваності та смертність населення за окремими причинами.

При обробці даних були використані сучасні методи: ретроспективний аналіз, метод математичної статистики, медико-статистичний, системного аналізу та логічного узагальнення. Статистичні дані опрацьовано та проаналізовано автоматизованим способом на персональному комп'ютері з використанням програм Microsoft Office Excel 2010.

Результати дослідження та їх обговорення

Дослідження проводилось в період 2016-2021 років. Нами було проведено аналіз першого Всеукраїнського перепису населення (ВПН) в Україні, який був здійснений в 2001 р.. Згідно отриманих даних перепису населення

загальна чисельність наявного населення Житомирської області становила 1389,466 тис. осіб, тобто в області проживало 2,9% населення від всього населення країни. Чисельність міського населення області, за результатами ВПН, становила 775,377 тис. осіб (55,8%), сільського – 614,089 тис. осіб (44,2%).

Відповідно до даних ДСС України та головного управління статистики (ГУС) в Житомирській області (чисельність наявного населення області станом на 1 серпня 2021 року становить 1 186 864 осіб (1 187 633 – постійне населення).

Отримані дані, за результатами перепису населення (2001 р.) та останніх п'яти років свідчать про тенденцію до значного зменшення чисельності населення, на 202602, або на 14.6%, а в середньому, в період 2001-2021 рр., населення області щорічно зменшувалось на 10 тисяч 130 осіб (табл. 1).

Таблиця 1. Чисельність населення Житомирської області за періоди останніх років (розроблено автором на основі проаналізованих даних ДСС України)

Житомирська область	Наявне населення – це населення, яке на момент перепису перебуває на певній території, враховуючи осіб, що тимчасово мешкають (за умови їхньої відсутності у місці проживання не більше ніж 12 місяців) (дані станом на кінець грудня)	Постійне населення – це населення, яке постійно мешкає на момент перепису на певній території, враховуючи тимчасово відсутніх, якщо їхня відсутність у місці проживання не перевищувала 12 місяців (дані станом на кінець грудня)
2020 р.	1 201 853 осіб	1 202 622 осіб
2019 р.	1 214 202 осіб	1 214 971 осіб
2018 р.	1 225 716 осіб	1 226 485 осіб
2017 р.	1 235 860 осіб	1 236 629 осіб

Міграційний рух населення та демографічне навантаження. Важливою складовою, що формує кількісні зміни населення, є міграційні процеси. В Житомирській області наявна тенденція до внутрішньої та зовнішньої міграції. В результаті аналізу даних за 2020 рік, з'ясовано, що по Житомирській області кількість вибулих становить 16781 осіб (враховує міську та сільську місцевість), що перевищує кількість прибулих – 16125 осіб (враховує міську та сільську місцевість), тобто міграційний приріст становить -3,9% (-656). Однак, безпосередньо в місті Житомир ситуація склалася протилежна, адже міграційний приріст є позитивним +19,4% (867), тобто більше прибуло населення (4473 осіб), а ніж вибуло (3606 осіб).

У 2019 р. ситуація по області є дещо схожою, спостерігається від'ємний міграційний приріст, але він є дещо вищий, ніж у 2020 р. -7,6% (-1667), тобто 20 231 осіб прибулих та 21 898 осіб вибулих з області. Тоді, як м. Житомир показник знову ж таки є позитивним (255). Ідентично (як у 2020 р.) позитивний міграційний приріст за 2019 рік спостерігається в окремих типах місцевостей по містах обласного значення та районах: м. Коростень (104), Житомирський район (736).

Щодо 2021 року, то ситуація в області також зберігає негативну тенденцію, адже станом на липень поточного року кількість прибулих становить – 8735 осіб,

вибулих – 8928 осіб, відповідно міграційний приріст є від'ємним -2,2% (-193).

Демографічне навантаження. В Житомирській області загальне демографічне навантаження в порівнянні з показниками по Україні на осіб працездатного віку у віці від 15 до 64 років серед міського населення (461) і більше серед сільського населення (550), з них від 0-14 років – на 22 особи, населення у віці 65 років і старше – на 3 особи, тоді як загальне навантаження на осіб у віці від 16 до 59 років – менше на 93 особи, у тому числі у віці від 0 до 15 років – на 23 особи, а населення у віці 60 років і старше – на 70 осіб. Показники демографічного навантаження в області значно перевищують показники по Україні, особливо у сільській місцевості (табл. 2).

Середній вік населення та середня очікувана тривалість життя. Однією з характеристик демографічної «старості» є середній вік населення.

У 2020 р. середній вік у міських поселеннях, становив: чоловіки – 37,8; жінки – 43; обидві статі – 40,6; у сільських поселеннях: чоловіки – 38,4; жінки – 44,6; обидві статі – 41,7.

Станом на 2019 р. середній вік населення м. Житомира за останні 5 років зріс до 40,8 років

(по Україні – 41,3). Найменший показник середнього віку спостерігався у 2010 р. – 40 років, найвищий у 2020 р. – 41 рік.

У 2018 р. він складав 43,2 років для жінок і 37,6 років для чоловіків. У сільській місцевості середній вік більший, ніж у містах (для жінок – на 2 роки, для чоловіків – на 1 рік).

Середній вік жінок в міській та сільській місцевості переважає середній вік чоловіків на 5,6–6,6 років.

У таблиці 3 висвітлено середній вік у міських та сільських поселеннях в період з 2016 р. по 2020 р.

Як свідчать дані, середній вік населення області серед чоловіків та жінок має поступову, але позитивну тенденцію до підвищення.

Таблиця 2. Демографічне навантаження на населення у віці 15–64 та 16–59 років за типом поселень в Україні та області станом на 01.01.2020 р. (розроблено автором на основі проаналізованих даних ДСС України)

	на 1000 осіб у віці:					
	15-64 роки			16-59 років		
	загальне навантаження	у т. ч. особами у віці:		загальне навантаження	у т. ч. особами у віці:	
0-14 років		65 років і понад	0-15 років		60 років і понад	
Міські поселення та сільська місцевість						
Україна	480	226	254	671	272	399
Житомирська область	496	247	249	687	296	391
Сільська місцевість						
Україна	519	254	265	712	304	408
Житомирська область	550	260	290	743	310	433
Міські поселення						
Україна	463	215	248	654	258	396
Житомирська область	461	238	223	650	287	363

Таблиця 3. Середній вік населення (розроблено автором на основі проаналізованих даних ДСС України)

	2016	2017	2018	2019	2020
Обидві статі					
Міська та сільська місцевості	40,4	40,5	40,6	40,8	41
міська місцевість	39,7	39,9	40,1	40,3	40,6
сільська місцевість	41,4	41,4	41,4	41,5	41,7
Чоловіки					
Міська та сільська місцевості	37,4	37,5	37,6	37,8	38
міська місцевість	37	37,1	37,3	37,5	37,8
сільська місцевість	38	38	38,1	38,2	38,4
Жінки					
Міська та сільська місцевості	43	43,1	43,2	43,4	43,6
міська місцевість	42	42,2	42,5	42,7	43
сільська місцевість	44,4	44,4	44,4	44,5	44,6

Середня очікувана тривалість життя. Середня очікувана тривалість життя жінок майже на 12 років перевищує чоловічу. Станом на 2017 р. середня очікувана тривалість життя для жінок становить – 76,12 р., тоді як для чоловіків – 64,83 р., водночас у сільській місцевості як жінок, так і чоловіків вона є вищою на 3-4 роки, ніж у містах.

Середня очікувана тривалість життя у 2019 р. в Україні становить – 72,01 р., для чоловіків – 66,92 р., для жінок – 76,98 р. Щодо Житомирської області, то вона сягає – 70,28 р., в свою чергу показник для чоловіків досягає 64,82 р., а для жінок – 75,91 р. (за даними ДСС

України Статистичний збірник «Таблиці народжуваності, смертності та середньої очікуваної тривалості життя за 2019 рік»).

Народжуваність (живонародження), смертність населення (кількість померлих), смертність немовлят (до 1 року) та природний приріст (табл. 4).

Загальний коефіцієнт народжуваності за 2020 рік знизився на 3,8% та становить 7,6 на 1 тис. населення, проти 7,9 у 2019 р., у сільській місцевості зниження показника відбулося на 2,4% (8,2 на 1 тис. – 2020 р. та 8,4 на 1 тис. – 2019 р.); а у міських поселеннях показник знизився на 5,3% (7,2 на 1 тис. в 2019 /7,6 на 1 тис. в 2020 р.).

Таблиця 4. Абсолютні числа та загальні коефіцієнти народжуваності, смертності та природного приросту (за період 2016-2020 рр.) (розроблено на основі даних Демографічного щорічника «Населення України»)

Рік	Міські поселення та сільська місцевість	Міські поселення	Сільська місцевість	Міські поселення та сільська місцевість	Міські поселення	Сільська місцевість
	Абсолютне число			Загальні коефіцієнти народжуваності (на 1000 населення)		
2016	12982	7415	5567	10,4	10,1	10,9
2017	11645	6802	4843	9,4	9,3	9,6
2018	10534	5979	4555	8,7	8,3	9,1
2019	9571	5406	4165	7,9	7,6	8,4
2020	9116	5130	3986	7,6	7,2	8,2
	Абсолютне число			Загальні коефіцієнти смертності (на 1000 населення)		
2016	20108	9745	10363	16,1	13,3	20,0
2017	20000	9826	10174	16,2	13,5	20,1
2018	20227	10112	10115	16,5	14,0	20,2
2019	19933	10070	9863	16,4	14,0	19,9
2020	21212	11164	10048	17,6	15,6	20,6
	Абсолютне число			Загальні коефіцієнти природного приросту (на 1000 населення)		
2016	-7126	-2330	-4796	-5,8	-3,2	-9,3
2017	-8355	-3024	-5331	-6,8	-4,2	-10,5
2018	-9615	-4085	-5530	-7,8	-5,7	-11,1
2019	-10314	-4624	-5690	-8,5	-6,4	-11,5
2020	-12061	-6007	-6054	-10,0	-8,4	-12,4

Загальний коефіцієнт смертності за 2020 рік зріс на 7,3% й становить 17,6 на 1000 населення, тоді як у 2019 р. зафіксований показник 16,4 на 1 тис. Коефіцієнт смертності серед сільського населення зріс на 3,5% (20,6/19,9 на 1 тис. насел.); серед міського населення показник зріс на 11,4%.

Коефіцієнт природного приросту населення в області у 2020 р. склав (-) 10,0 на 1000 населення, проти (-) 8,5 на 1 тис. у попередньому році, серед сільського населення (-) 12,4 на 1 тис. проти (-) 11,5 на 1 тис. в 2019 р., а серед міського (-) 8,4 на 1 тис., проти (-) 6,4 на 1 тис. у 2019 р. В порівнянні з 2019 роком обсяг скорочення населення збільшився на 1747 осіб (16,9%), водночас кількість живонароджених зменшилася на 468 немовлят, число померлих збільшилося на 1279 осіб. Природний приріст населення в області у 2020 р. склав (-) 12061 осіб, враховуючи міські поселення (- 6007) та сільські місцевості (- 6054).

Смертність населення за причинами та структура захворюваності. Сучасна демографічна криза, як в Україні так і в Житомирській області характеризується кризою здоров'я населення, високим рівнем смертності, низьким рівнем тривалості життя.

У 2021 р. в Житомирській області пріоритетними причинами залишаються хвороби системи кровообігу,

новоутворення, а третю позицію займає COVID-19, які разом складають 84,4% від усіх причин смертності, а у 2020 р. склали 84,9% від усіх причин смертності.

Основу структури смертності населення Житомирської області в 2020 р. склали: хвороби системи кровообігу – 69,6% (71% у 2019 р.); зловиякісні новоутворення – 10,6% (11,1% у 2019 р.); зовнішні причини смерті – 4,7% (5,2% у 2019 р.); хвороби органів травлення – 3,5% (3,9% у 2019 р.); хвороби органів дихання – 2,3% (2,1% в 2019 р.).

Перспективи подальших досліджень

Дослідити стан системи охорони здоров'я і її відповідність потребам населення. Якість життя населення Житомирської області. Репродуктивне здоров'я. Стан смертності і заходи по її зниженню.

Висновки

На основі проведеного дослідження, можна зробити висновок, що за період, 2016-2021 рр., демографічна ситуація в Житомирській області, має явну тенденцію до стійкої депопуляції, тобто, зменшення відтворення населення.

Питома вага у загальній чисельності міського населення до сільського свідчить, що розвиток сіл має тенденції до зниження. Відсутність можливостей працевлаштування та занепад соціальної інфраструктури у сільській та приміській місцевостях є основними причинами низького рівня життя та призводить до зміни структури, – постаріння сільського населення.

Статеві-вікова структура населення відповідає регресивній віковій структурі населення, тобто збільшення частки людей старших вікових груп. Окрім зазначеного у розподілі населення області за статтю, характеризується перевагою представників жіночої статі до загальної кількості населення. Поглиблюється проблема смертності населення у працездатному віці. Однак середній вік населення області серед чоловіків та жінок має деяку позитивну тенденцію до підвищення.

Природний приріст в досліджуваній період постійно зберігає від'ємну тенденцію, оскільки показник народжуваності значно знизився, а показник смертності навпаки зберігає високі показники. Однак спостерігається

позитивна динаміка щодо зменшення кількості випадків малокової смертності, показники доводять очевидне скорочення випадків. З'ясовано, що у 2021 р. пріоритетними причинами смертності населення Житомирської області залишаються хвороби системи кровообігу, новоутворення, а третю позицію займає COVID.

На основі проведеного дослідження, встановлено, що в Житомирській області спостерігається складна медико-демографічна ситуація з прогресивним зменшенням населення, – тобто, має місце тенденція до депопуляції – на фоні високої смертності, низького рівня народжуваності і негативного природного приросту населення.

За результатами проведеного дослідження постає завдання про необхідність розробки Програми соціально-економічного розвитку Житомирської області з метою відтворення людського потенціалу і запобігання негативного впливу демографічних процесів на економіку області.

Література

1. Бойчук Ю.Д. Сучасні підходи до розуміння сутності здоров'я людини та суміжних з ним понять. Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження: колективна монографія за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. Харків: Вид. Рожко С. Г., 2017. 5 с.
2. Витрати і ресурси домогосподарств України у 2015 році: статистичний збірник. Державна служба статистики України, 2016. 67 с.
3. Демографія. Online. URL: <https://datatowel.in.ua> (дата звернення 21.09.2021 р.).
4. Здоров'я 2020. Основи європейської політики і стратегії для XXI століття. Всесвітня організація охорони здоров'я. 2013. 24 с. 7. С. 63.
5. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України. Просвіта. Київ, 1996 р. С. 3-7.
6. Про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я: розпорядження КМУ від 30.11.2016 р. № 1002-р. Урядовий кур'єр. 2016. 27 грудня. № 245.
7. Коронавірус небезпечний для молоді – ВООЗ. Online. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2912284-koronavirus-nebezpecnij-dla-molodi-vooz.html> (дата звернення 20.09.2021 р.).
8. Лошакова І.С., Шатило В.Й. Негативні тенденції стану здоров'я населення та значення системи громадського здоров'я. Науково-практична конференція з міжнародною участю «Вища освіта та практика в медсестринстві». 21 жовтня 2021 р. м.Житомир. С.208.
9. Лошакова І.С., Шатило В.Й. Демографічна ситуація та оцінка рівня здоров'я населення Житомирської області. II Міжвузівська науково-практична конференція з міжнародною участю «Актуальні питання підготовки та наукової діяльності магістрів галузі знань «Охорона здоров'я». 24 листопада 2021 р. м. Житомир-Ужгород. С.90.
10. Слабкий Г.О., Дудник С.В. Тенденції стану здоров'я дитячого населення та доступності медичної допомоги. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. Здоров'я населення: тенденції та прогнози. № 2 (76). 2018 р. С.8-11.
11. Слабкий Г.О., Миронюк І.С., Кошеля І.І., Дудник С.В. Медико-демографічна ситуація як глобальна проблема громадського здоров'я України. Проблеми демографічного розвитку. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2019. № 3 (81). С. 62-72.
12. Dolea C. Increasing access to health workers in remote and rural areas through improved retention: global policy recommendations. World Health Organization, 2010. P. 79.
13. Lauth H.J. Kombiniertes Index der Demokratie (KID). Universität Würzburg. 2013. Online. URL: <http://www.politikwissenschaft.uni-wuerzburg.de/lehrebereiche/> (дата звернення 18.09.2021 р.).
14. Solar O.A., Irwin A. Conceptual framework for action on the social determinants of health. Social Determinants. Geneva: World Health Organization, 2010. 75 p. Online. URL: <http://www.who.int/sdhconference/resources/> (дата звернення 18.09.2021 р.).
15. Humphreys J., Lyle D., Barlow V. University Departments of Rural Health: is a national network of multidisciplinary academic departments in Australia making a difference? Rural Remote Health. 2018. Vol. 18, issues 1. P 1.

References

1. Boichuk Yu.D. Suchasni pidkhody do rozuminnia sutnosti zdorovia liudyny ta sumizhnykh z nym poniat. Zahalna teoriia zdorovia ta zdoroviazberezhennia: kolektyvna monohrafiia za zah. red. prof. Yu. D. Boichuka. Kharkiv: Vyd. Rozhko S. H., 2017. 5 s.
2. Vytraty i resursy domohospodarstv Ukrainy u 2015 rotsi: statystychnyi zbirnyk. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2016. 67 s.
3. Demohrafiia. Online. URL:<https://datatowel.in.ua> (data zvernennia 21.09.2021 r.)
4. Zdorovia 2020. Osnovy yevropeiskoi polityky i stratehii dlia XXI stolittia. Vsesvitnia orhanizatsiia okhorony zdorovia. 2013. 24 s. 7. S. 63.
5. Konstytutsiia Ukrainy: pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy. Prosvita. Kyiv, 1996 r. S. 3-7.
6. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku systemy hromadskoho zdorovia: rozporiadzhennia KМУ vid 30.11.2016 r. № 1002-r. Uriadovyi kurier. 2016. 27 hrudnia. №245.
7. Koronavirus nebezpechnyi dlia molodi – VOOZ. Online. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2912284-koronavirus-nebezpechnij-dla-molodi-vooz.html> (data zvernennia 20.09.2021 r.)
8. Loshakova I.S., Shatylo V.I. Nehatyvni tendentsii stanu zdorovia naseleння ta znachennia systemy hromadskoho zdorovia. Naukovo-praktychna konferentsiia z mizhnarodnoiu uchastiu «Vyshcha osvita ta praktyka v medsestrynstvi». 21 zhovtnia 2021 r. m.Zhytomyr. S.208.
9. Loshakova I.S., Shatylo V.I. Demohrafichna sytuatsiia ta otsinka rivnia zdorovia naseleння Zhytomyrskoi oblasti. II Mizhvuzivska naukovo-praktychna konferentsiia z mizhnarodnoiu uchastiu «Aktualni pytannia pidhotovky ta naukovoї diialnosti mahistriv haluzi znan «Okhorona zdorovia». 24 lystopada 2021 r. m. Zhytomyr-Uzhhorod. S.90.
10. Slabkyi H.O., Dudnyk S.V. Tendentsii stanu zdorovia dytiachoho naseleння ta dostupnosti medychnoi dopomohy. Visnyk sotsialnoi hihiieny ta orhanizatsii okhorony zdorovia Ukrainy. Zdorovia naseleння: tendentsii ta prohnozy. № 2 (76). 2018 r. S.8-11.
11. Slabkyi H.O., Myroniuk I.S., Koshelia I.I., Dudnyk S.V. Medyko-demohrafichna sytuatsiia yak hlobalna problema hromadskoho zdorovia Ukrainy. Problemy demohrafichnoho rozvytku. Visnyk sotsialnoi hihiieny ta orhanizatsii okhorony zdorovia Ukrainy. 2019. № 3 (81). S. 62-72.
12. Dolea C. Increasing access to health workers in remote and rural areas through improved retention: global policy recommendations. World Health Organization, 2010. P. 79.
13. Lauth H.J. Kombiniertes Index der Demokratie (KID). Universitat Wurzburg. 2013. Online. URL: <http://www.politikwissenschaft.uni-wuerzburg.de/lehrbereiche/>
14. Solar O.A., Irwin A. Conceptual framework for action on the social determinants of health. Social Determinants. Geneva: World Health Organization, 2010. 75 p. Online. URL: <http://www.who.int/sdhconference/resources/>
15. Humphreys J., Lyle D., Barlow V. University Departments of Rural Health: is a national network of multidisciplinary academic departments in Australia making a difference? Rural Remote Health. 2018. Vol. 18, issues 1. P 1.

Дата надходження рукопису до редакції: 01.08.2022 р.

Мета дослідження: Дослідити медико-демографічні процеси в Житомирській області. Визначити пріоритетні проблеми з метою формування комплексу заходів для досягнення позитивної динаміки, – зменшення захворюваності і смертності та підвищення народжуваності.

Матеріали та методи: Комплексне дослідження проводилося протягом 2016-2021 років. Досягнення мети дослідження передбачали вивчення тенденцій в медико-демографічних процесах серед населення Житомирської області.

Результати та висновки: На основі проведеного дослідження, встановлено, що в Житомирській області спостерігається складна медико-демографічна ситуація з прогресивним зменшенням населення, – тобто, має місце тенденція до депопуляції – на фоні високої смертності, низького рівня народжуваності і негативного природного приросту населення.

Ключові слова: демографія, природний рух, смертність, народжуваність.

Aim of research: to study the medical and demographic processes in the Zhytomyr region. Identify priority problems with the aim of forming a set of measures to achieve positive dynamics (reducing morbidity and mortality, increase the birth rate).

Material and methods: A comprehensive study was conducted during 2016-2021 years. Achieving the goal of the study involved the investigation of trends in medical and demographic processes among the population of Zhytomyr region.

Results and conclusions: Based on the conducted research, it was established that in Zhytomyr Region there is a complex medical and demographic situation with a progressive decrease in the population, i.e., there is a tendency to depopulation against the background of high mortality, low birth rate and negative natural population growth.

Key words: demography, natural movement, mortality, birth rate, depopulation.

Конфлікт інтересів: відсутній.
Conflicts of interest: absent.

Відомості про авторів

Шатило Віктор Йосипович – доктор медичних наук, професор; (тут і далі) Житомирський медичний інститут Житомирської обласної ради, м. Житомир, вул. В. Бердичівська 46/15.
shatylo.viktor@gmail.com, ORCID ID 0000-0001-7362-4787.

Антонов Олексій володимирович – кандидат філологічних наук, доцент.
dakalexusgtx3@gmail.com, ORCID ID 0000-0002-6557-5548.

Горай Ольга Віцентіївна – кандидат педагогічних наук, доцент.
ORCID ID 0000-0002-2389-1366.

Косенко Валентина Миколаївна – доктор медичних наук, доцент.
ORCID ID 0000-0002-4486-8317.

Поплавська Світлана Дмитрівна – кандидат педагогічних наук, доцент.
ORCID ID 0000-0003-3607-272X.

Сегедіна Яніна Петрівна – магістр медсестринства, викладач.
ORCID ID 0000-0002-7794-0709.

Шоханов Олег Сергійович – викладач.
ORCID ID 0000-0002-3953-3643.

Хватова Ольга Олександрівна – магістр медсестринства, викладач.
ORCID ID 0000-0002-5388-3121.